

Financieel crisisplan Stichting Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel

1. Inleiding

Stichting Pensioenfonds KLM-Cabinepersoneel heeft als taak het efficiënt en effectief uitvoeren van de pensioenregeling, zoals is overeengekomen tussen de partijen in het arbeidsvoorwaardelijke overleg. De ambitie is om op lange termijn een zo waardevast mogelijk pensioen tegen een zo stabiel mogelijke premie te bieden, op een voor alle belanghebbende partijen evenwichtige manier. Het bestuur voert hiertoe een solide financieel beleid en toetst of afspraken in overeenstemming zijn met wet- en regelgeving en uitvoerbaar zijn. Het Financieel Toetsingskader (FTK) is hierbij het uitgangspunt.

In dit document zijn de volgende onderdelen beschreven:

- Definiëring crisis
- Beleidsopties
- Effect van de maatregelen
- Evenwichtige belangenbehartiging
- Communicatie
- Besluitvorming
- Beleidscyclus

2. Definiëring crisis

Het bestuur van het fonds gebruikt in zijn beleid, monitoring en de dagelijkse aansturing meerdere dekkingsgraden om de financiële positie te bepalen. Wekelijks rapporteert de uitvoeringsorganisatie de beleidsdekkingsgraad en de feitelijke nominale- en reële dekkingsgraad aan het bestuur. Deze rapportage omvat ook een analyse van de mutaties in dekkingsgraad. Het bestuur heeft hierdoor goed zicht op de ontwikkeling van de financiële positie en de daaraan ten grondslag liggende oorzaken.

Bij een beleidsdekkingsgraad boven het niveau van het vereist vermogen (circa 127%) is sprake van een normale situatie. Daalt de beleidsdekkingsgraad onder dit niveau, dan wordt de waakzaamheid verhoogd en kan het bestuur besluiten de rapportage frequentie te verhogen. Het bestuur acht een beleidsdekkingsgraad van minder dan 110% zorgelijk. Er is volgens het bestuur sprake van een crisis:

- wanneer inzet van de beschikbare sturingsmiddelen niet tot een herstel binnen wettelijke termijnen leidt en de kans bestaat op het (voorwaardelijk) verwerken van korting op pensioenaanspraken en pensioenrechten in het herstelplan; indien de beleidsdekkingsgraad in een situatie als bedoeld in artikel 138, eerste lid van de Pensioenwet, of vastgesteld op grond van artikel 138, zevende lid van de Pensioenwet, zesmaal opeenvolgend onder de bij of krachtens artikel 131 van de

- Pensioenwet gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist vermogen ligt en ook de nominale dekkinggraad bij die laatste vaststelling onder dat niveau ligt en pensioenaanspraken en pensioenrechten daardoor onvoorwaardelijk moeten worden gekort om direct aan het gestelde minimaal vereist vermogen te voldoen.

Op deze momenten kan het fonds immers zijn doelstellingen en ambitie niet meer (volledig) realiseren.

Het bestuur voert een ALM-studie uit om het financiële beleid vorm te geven. De meest bepalende economische factoren zijn de rentestand en de yield op zakelijke waarden.

3. Beleidsopties

Het bestuur heeft de volgende financiële maatregelen ter beschikking in het geval van een crisis:

- a. Indexatiebeleid: afzien van indexatie afhankelijk van de financiële positie;
- b. Beleggingsbeleid: aanpassen van de strategische beleggingsmix of aanpassing van afdekkingsinstrumenten;
- c. Kortten van pensioenaanspraken en pensioenrechten.

In het kader van het complete pensioencontract zijn afspraken gemaakt over de inzet van deze instrumenten. Het indexatiebeleid en kortingsbeleid zijn vastgelegd in de uitvoeringsovereenkomst en de ABTN. Het beleggingsbeleid is vastgelegd in het beleggingsbeleidsplan en de ABTN en de bevoegdheid tot korting in het pensioenreglement.

Calamiteitenplan en (crisis)overleg

Het bestuur beschikt over een calamiteitenplan ten behoeve van situaties die een snelle aanpassing van (elementen in) het beleggingsbeleid wenselijk kunnen maken. Het plan beschrijft stapsgewijs de procedure die het bestuur en de uitvoeringsorganisatie zullen volgen om dergelijke aanpassingen door te voeren. Afhankelijk van de situatie worden mogelijke maatregelen geïnterpreteerd (al dan niet herbalanceren, verhogen strategische afdekking, tijdelijke afdekking, operationele maatregelen)

In reguliere situaties ontvangt het bestuur maandelijks een bericht over de ontwikkelingen op de financiële markten en de gevolgen daarvan voor het eigen fonds, alsmede een rapportage op hoofdlijnen over de financiële positie. Per kwartaal ontvangt het bestuur een uitgebreide risico- en performancerapportage. Verder wordt in iedere vergadering een update gegeven van ontwikkelingen op de financiële markten. Daarnaast vindt op ad hoc basis contact plaats over bijzondere ontwikkelingen en eventueel te nemen maatregelen.

4. Effect van de maatregelen

Uitgaande van de situatie eind 2016 en het vigerende strategisch beleggingsbeleid en uitgaande van een analyse op basis de FTK parameterset wordt de komende jaren een herstel van circa vijf procentpunt per jaar uit beleggingsrendement voorzien. Een deel van dit overrendement wordt ingezet voor het verlenen van toeslagen.

4.1. Omstandigheden analyse

Crisis is gedefinieerd als de situatie dat het fonds langdurig een beleidsdekkingsgraad onder de 105% heeft.

De dekkingsgraad waarbij het fonds zonder te korten of extra premiebetalingen niet meer uit een crisis kan komen is niet eenduidig vast te stellen. Iedere crisis heeft zijn eigen omstandigheden; de ene crisis wordt veroorzaakt door een langdurig lage swaprente terwijl een andere juist door een negatief rendement op zakelijke waarden zonder opeenvolgend herstel wordt gekenmerkt.

Indicatief kan, uitgaande van de marktomstandigheden en geldende FTK parameters per 31 december 2017, een beleidsdekkingsgraad van 86% genoemd worden als beleidsdekkingsgraad waaronder het fonds met inzet van reguliere sturingsmiddelen zonder korten niet meer uit een crisissituatie zou kunnen komen.

4.2. Maatregelen

De maatregelen uit het indexatie- en kortingsbeleid zijn het meest realistisch omdat deze gedetailleerd zijn vastgelegd en overeengekomen zijn met de werkgever. Het korten van aanspraken is in het reglement vastgelegd en daarmee een afspraak met de deelnemers. Het aanpassen van het beleggingsbeleid is geen harde maatregel, maar geeft het bestuur de mogelijkheid om te sturen.

Door de compleetheid van het contract helpen de maatregelen om uit crisis te geraken altijd.

5. Evenwichtige belangenbehartiging

Het bestuur houdt rekening met de evenwichtige belangenbehartiging van de verschillende belanghebbenden bij het opstellen van zijn beleid. De belanghebbenden van het fonds zijn de actieve deelnemers, de niet-actieve deelnemers (gepensioneerden en slapers) en de werkgever.

Het bestuur is van mening dat met de inzet van de beschikbare sturingsmiddelen op evenwichtige wijze rekening wordt gehouden met de belangen van alle belanghebbenden van het fonds. Door gebruik te maken van de gekozen (maximale) hersteltermijn worden financiële tegenvallers gespreid verwerkt. Door niet te werken met een vaste einddatum voor het herstelplan, kan het beleggingsbeleid worden afgestemd op de lange termijn ambitie van een geïndexeerd pensioen.

Met betrekking tot het indexatiebeleid wordt een beleid gehanteerd waarbij ook wordt gekeken naar benodigde middelen om ook in de toekomst op hetzelfde niveau te kunnen indexeren. In geval van overschotten wordt het overschot niet direct in zijn geheel ingezet voor inhaalindexatie.

- a. Met betrekking tot de premietoetsing (toets kostendekkende premie) is gekozen voor een gedempte kostendekkende premie. Het pensioenfonds onderschrijft hiermee de wens van sociale partners om een stabiele premie te hanteren. Het fonds hanteert hierbij in principe de maximale verwachtingswaarden die door de parameters vanuit het Financieel toetsingskader worden voorgeschreven. Deze parameters worden om de vijf jaar herijkt en zijn vastgesteld op basis van de actuele stand van de economie en inzicht van deskundigen. De premieopslag voor indexatie zorgt ervoor dat de kans op een structureel niet kostendekkende financiering van de ambitie gering is. Het bestuur kan deze parameters bij een door het bestuur vastgestelde dreigende onevenwichtigheid meer prudent vaststellen na overleg met het arbeidsvoorwaardelijk overleg.

De hoogte van de vaste premie in combinatie met het indexatie- en kortingsbeleid zorgt voor een evenwichtige inzet van sturingsmiddelen. Aan de hand van ALM studies zal periodiek deze evenwichtige opzet worden getoetst.

5.1. Premiebeleid en indexatiebeleid

In geval van een crisissituatie wordt als eerste geen indexatie verleend aan zowel actieve als inactieve deelnemers.

Het bestuur is van mening dat er sprake is van evenwichtige belangenbehartiging voor actieve en niet-actieve deelnemers in het premie- en indexatiebeleid.

5.2. Beleggingsbeleid

Nadat het premiebeleid en indexatiebeleid geen of onvoldoende effect sorteren, kan het beleggingsbeleid worden ingezet. Gegeven de prudente strategische beleggingsmix en de al getroffen risicobeperkende maatregelen, liggen strategische aanpassingen echter niet voor de hand. Verdere afdekking van aandelen- of renterisico zal ten tijde van een crisis zeer kostbaar zijn en negatief effect hebben op het toekomstige herstelvermogen.

5.3. Kortten van pensioenaanspraken en pensioenrechten

Als uiterste noodmaatregel kunnen de pensioenaanspraken en pensioenrechten worden gekort. Een eenmaal toegepaste korting op pensioenaanspraken en pensioenrechten wordt beschouwd als negatieve indexatie, maakt onderdeel uit van de indexatieachterstand en kan worden hersteld conform het beleid van inhaalindexatie van het fonds.

6. Communicatie

6.1. Communicatiebeleid

Het communicatiebeleid is erop gericht dat deelnemers actief betrokken worden bij hun pensioenregeling en het pensioenfonds. Dat houdt in dat deelnemers niet alleen kennis hebben van de regeling, maar deze ook begrijpen, in bredere context kunnen plaatsen en bewuste keuzes kunnen maken.

Onderdeel van het communicatiebeleid is het informeren van belanghebbenden over de financiële positie van het fonds en de gevolgen daarvan voor de belanghebbenden. Doelstelling is belanghebbenden inzicht te geven in hun pensioenaanspraken en een realistisch beeld te geven over de indexatieverwachtingen en mogelijke risico's.

Ten behoeve van de communicatie over de financiële positie beschikt pensioenfonds over de volgende communicatiekanalen en -middelen:

- Website (www.klmcabinefonds.nl)
- Facebook (combinatie van Fanpagina (openbare pagina) en groepspagina (gesloten groep))
- Pensioenmagazine Focus (2x per jaar)
- E-Nieuwsbrieven (minimaal 6 keer per jaar)
- Jaarverslag en kwartaalberichten
- Persoonlijke mailings
- Pensioen Informatie Teams (PIT)¹
- Informatiebijeenkomsten op locatie
- Cabine Pensioenplein (jaarlijkse deelnemersbijeenkomst)
- Telefonische servicedesk

Het pensioenfonds publiceert maandelijks de dekkingsgraad en een update van de financiële positie. Per kwartaal wordt een kwartaalbericht uitgebracht met de belangrijkste financiële ontwikkelingen.

In geval van bijzondere gebeurtenissen wordt een nieuwsbericht op de website of Facebook geplaatst.

Voor zover mogelijk worden belangrijke berichten ook geplaatst op de KLM-website voor cabinepersoneel (MyKLM). In de afgelopen jaren heeft het fonds daarnaast nieuwsbrieven en persoonlijke brieven ingezet om deelnemers te informeren.

Het pensioenmagazine Focus wordt ingezet om achtergrondinformatie te geven.

¹ Dit zijn teams van deelnemers die fungeren als voorpost van het pensioenfonds door collega's te attenderen op pensioenonderwerpen en de weg te wijzen naar de verschillende informatiebronnen. Tevens signaleren deze deelnemers naar het bestuur en de uitvoeringsorganisatie zaken die bij het cabinepersoneel leven. De leden van deze teams krijgen van het pensioenfonds een korte pensioenopleiding en vaardigheidstraining.

De leden van de PIT-teams worden voor algemene informatie flankerend ingezet. In geval van bijzondere berichtgeving ontvangen de PIT-leden deze voor publicatie, zodat zij bij contacten op de hoogte zijn en collega's kunnen doorverwijzen.

In de jaarlijkse bijeenkomst Cabine Pensioenplein geeft het bestuur toelichting op het gevoerde en voorgenomen beleid en worden deelnemers in de gelegenheid gesteld vragen te stellen. Ook volgen deelnemers een sessie om hun pensioen kennis te vergroten.

7. Besluitvorming

Algemeen

Besluitvorming vindt plaats in bestuursvergaderingen. Besluiten worden genomen bij gewone meerderheid.

Het bestuur kan beslissen om een besluit te mandateren aan een commissie of werkgroep. Verder kan een besluit buiten vergadering plaatsvinden door middel van een schriftelijke stemming of een mailvote. Voor besluit buiten vergadering is het nodig dat *alle* stemgerechtigde bestuursleden instemmen.

Een besluit wordt vastgelegd in de cumulatieve besluitenlijst van het pensioenfonds. Daarnaast vindt vastlegging van het besluit, met motivering, plaats in het verslag van de vergadering waarin het besluit genomen wordt.

In geval van besluiten buiten vergadering worden de uitgebrachte stemmen gearchiveerd door het bestuurssecretariaat en wordt het besluit als een zogenoemd 'tussentijds besluit' opgenomen in de besluitenlijst.

Bijzondere omstandigheden

Hiervoor is reeds aangegeven dat het bestuur beschikt over een calamiteitenplan, ten behoeve van snelle besluitvorming over noodzakelijke aanpassingen in het beleggingsbeleid. Dit is noodzakelijk omdat beleggingsmaatregelen soms op zeer korte termijn genomen moeten worden. Dit geldt niet voor de andere sturingsinstrumenten. Voor inzet van het premiebeleid en het indexatiebeleid en kortingsbeleid geldt dat deze maatregelen al onderdeel vormen van de uitvoeringsovereenkomst en de reguliere bestuurscyclus en daarnaast ook pas per een volgend kalenderjaar kunnen worden doorgevoerd. Besluiten inzake premieaanpassing of (indexatie-)korting kunnen daardoor via de gebruikelijk besluitvormingsprocedure verlopen. Voor korting van pensioenaanspraken en uitkeringen geldt dat de noodzaak daartoe tijdig zichtbaar zal worden. Gegeven deze context beschikt het bestuur niet over een plan of formele procedure voor besluitvorming over inzet van genoemde andere crisismaatregelen. Dat betekent echter niet dat het bestuur niet alert is op kritische ontwikkelingen. In de praktijk zal bij een snelle daling van de dekkingsgraad sprake zijn van zeer frequent contact en overleg en worden beleidsopties tijdig geïnventariseerd en besproken. De vicevoorzitters van het fonds nemen in een dergelijke situatie de leiding en zijn bevoegd te handelen.

Korting van aanspraken

Het bestuur is op grond van de statuten van het Fonds bevoegd de verplichtingen van het fonds in overeenstemming te brengen met de bezittingen en verwachte inkomsten. Dit is de formele titel voor besluitvorming over korting van aanspraken. Aan deze bevoegdheid zijn geen bijzondere vereisten gesteld, uitgezonderd dat het bestuur de (adviserend) actuaris dient te horen.

Indien de beleidsdekkingsgraad in een situatie als bedoeld in artikel 138, eerste lid van de Pensioenwet, of vastgesteld op grond van artikel 138, zevende lid van de Pensioenwet, zesmaal opeenvolgend onder de bij of krachtens artikel 131 van de Pensioenwet gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist vermogen ligt en ook de nominale dekkingsgraad bij die laatste vaststelling onder dat niveau ligt, neemt het pensioenfonds binnen zes maanden maatregelen waardoor de dekkingsgraad van het pensioenfonds direct voldoet aan de gestelde eisen ten aanzien van het minimaal vereist vermogen. Voor zover het bij de maatregelen vermindering van pensioenaanspraken en pensioenrechten betreft worden deze direct in de technische voorzieningen verwerkt en in beginsel evenredig gespreid in de tijd gedurende maximaal de termijn die wordt gebruikt voor het herstelplan dat is opgesteld na constatering van de situatie, bedoeld in de eerste zin. De spreidingsperiode voor kortingen kan echter worden ingekort indien blijkt dat de korting per jaar onder een niveau van 0,5 procentpunt blijft. Het korten van aanspraken wordt als een uiterste noodmaatregel gezien. en grote schommelingen in het niveau van pensioenuitkeringen is niet wenselijk; gegeven de fondspopulatie (er is geen sprake van een sterk vergrijsd fonds) acht het bestuur een spreiding gelijk aan de termijn van het herstelplan wenselijk. Vanwege kostenaspecten en gelet om de communicatie naar deelnemers kiest het bestuur ervoor om kortingen tot 0,5 procentpunt echter direct door te voeren en de spreidingsperiode in te korten indien blijkt dat de korting per jaar onder een niveau van 0,5 procentpunt blijft.

8. Beleidscyclus

Het crisisplan wordt geëvalueerd en beheerd door de ALM-commissie van het pensioenfonds, die ten minste twee maal per jaar het financieringsbeleid toetst aan actuele ontwikkelingen en inzichten. Formele evaluatie en actualisering door het bestuur vindt jaarlijks plaats in de bestuursvergadering van december.